

Eksamen nr. 2

Forberedelsestid: 30 min.

- Se video: Intro
- Forbered opgaven
- Se video: Eksamen 2
- Diskuter elevens præstation og giv en karakter
- Se video: Votering
- Konkluder hvad der lægges vægt på

OBS!

Se også gratis videoer med gode råd om prøver og eksamen.

Mød en række deltagere i serien "Ved det grønne bord"

www.dgb.dk

Redaktionen har i det omfang det har været muligt indhentet tilladelse til at citere eksamensopgaverne. I enkelte tilfælde er det ikke lykkedes at finde ophavsrethaveren. Skulle nogens ophavsret være krænket bedes de kontakte PTV film.

EKSAMENSSPØRGSMÅL I OLDTIDSKUNDSKAB

Platon *Symposion* i *Kend dig selv. Et Platon-udvalg* Jørgen Mejer og Chr. Gorm Tortzen, Gyldendalske Boghandel 2000

s. 135 l. 20 - s. 136 l. 27 "*Så skal jeg... om udødelighed.*"

+

Juan Luis Vives *En fabel om mennesket* (1518) - www.skabttil.dk mennesket.doc:
Tekst 28

‘Så skal jeg sige dig det. Eros’ opgave er både fysisk og psykisk
 30 at fremavle noget i noget smukt.’

‘Hvad det end er du siger, kræver det en udlægning af en var-
 selstyder! Jeg kan ikke forstå det.’

‘Så skal jeg sige det tydeligere,’ svarede hun. ‘Ser du, Sokrates, alle
 mennesker er frugtbare både på krop og sjæl, og når vi kommer til
 en bestemt alder i ungdommen, får vores natur trang til at forme-
 re sig. Den kan ikke formere sig i det hæslige, kun i det skønne
 5 – samværet mellem mand og kvinde er sådan en formering.⁴¹ Det
 er noget guddommeligt, og graviditet og fødsel er det udødelige ele-
 ment i et dødeligt væsen. Det kan ikke ske med noget uharmonisk,
 for det hæslige harmoniserer ikke med noget guddommeligt, men det
 gør det skønne. Skæbnegudinden og Fødsels gudinden og Skønhed
 10 er til stede ved fødslen. Når det frugtbare menneske kommer i
 nærheden af det skønne, kommer det i godt humør, slapper af, og
 så avler det og bringer sit afkom til verden. Men hvis vi møder
 det hæslige, bliver vi nedtrykte og krymper os i smerte, vi trækker
 os tilbage og forløses ikke, men holder på fosteret og har det for-
 15 færdeligt. Det er grunden til at når vi er frugtbare og svulmende,
 bliver vi vældig ophidsede af det skønne fordi den der har skøn-
 heden i sig kan løse os fra vores veer. For kærlighedens mål er nem-
 lig ikke det skønne som du tror, Sokrates,’ sluttede hun.

‘Hvad er det så?’

20 ‘Det er avling og fødsel i det skønne.’

‘Nå,’ sagde jeg.

‘Jamen det er det!’ sagde hun. ‘Hvorfor nu avling? Fordi det at
 avle er noget evigt og udødeligt i noget dødeligt. Det er klart efter
 hvad vi er blevet enige om at man må stræbe efter udødelighed lige- 207
 25 som efter det gode, så sandt som kærlighed er det altid at eje det
 skønne. Efter denne tankegang drejer kærligheden sig jo nødven-
 digvis om udødelighed.’

41. I den følgende beskrivelse af den menneskelige seksualitet er der som om Platon opfatter samleje, undfangelse og fødsel under ét. Han omtaler derfor seksualdriften som en form for graviditet;

både kvinder og mænd kan derfor kaldes ‘gravide’ eller ‘frugtbare’, og de leder alle efter en partner som de kan ‘avle’ eller ‘få afkom’ med.

Juan Luis Vives: En fabel om mennesket (1518)

Juan Luis Vives (1492-1540) er en spansk filosof og pædagog. Han kæmpede mod middelalderens skolastiske filosofi og foretrak Platon frem for Aristoteles som grundlag for sin psykologi og pædagogik.

I sin fabel om mennesket giver han et levende billede af, hvordan renæssancemennesket er skabt til at skabe, og hvad det har skabt - som gudernes broder. Teksten henter sit forestillings-univers fra bl.a. De hermetiske Skrifter, men erstatter i renæssancens ånd det komplicerede skabelseshierarki med den mere simple romerske gudedefamilie - og det store kosmos med et amfiteater.

Jeg vil begynde min afhandling om mennesket med nogle fabler og skuespil, da mennesket selv er en fabel og et skuespil.

Engang, efter en temmelig ødsel og overdådig fest, som Juno¹ havde holdt på sin fødselsdag for alle guderne, spurgte disse, sorgløse og opstemte af nektar, om hun ikke havde forberedt nogle skuespil, de kunne se efter middagen...

For at imødekomme dette ønske fra de udødelige guder henvendte Juno sig til sin broder og ægtemand Jupiter², som jo er almægtig, og bad ham fremtrylle et amfiteater og frembringe nogle nye rollehavere...

- - -

Sådan så amfiteatret ud: Øverst, nemlig oppe i himlen, var de guddommelige tilskueres loger og pladser; nederst - nogle siger i midten - var jorden placeret som scene, hvor skuespillerne optrådte, tillige med dyrene og alt andet...

Den store Jupiter var instruktør, og da han så, at alle var på plads, gav han tegn. Da han var skaberen, bestemte han alt og forklarede for alle, så de kunne forstå det... Så snart den store Jupiters stemme og signal nåede skuespillerne, kom de på scenen én for én og opførte dér med en sådan dygtighed og så afbalanceret... tragedier, komedier, satirer, mimespil og farcer m.m., at guderne svor, at de aldrig havde set et så skønt syn.

- - -

De, der sad ved siden af Jupiter og kunne se, hvor meget behag han fandt i sit menneskelige mimespil, var helt klar over, at han selv havde skabt disse personer, og da de så nærmere til, fandt de i mennesket selv en stor lighed med Jupiter... I sandhed, mennesket... er guddommeligt og ligner Jupiter, tager del i hans udødelighed, i hans visdom, klogskab og erindring, ja har del i så mange af hans egenskaber, at det var nemt at indse, at disse store gaver var blevet ham skænket af Jupiter fra hans skatkammer og endog fra hans egen person.

Altså, da han, den største af guderne, der omfatter alt med sin magt, er alt, så kan også mennesket, Jupiters mimiker, være alt. Han kunne forandre sig, så at han viste sig under dække af en plante, der lever et simpelt liv uden nogen som helst følesans.

- - -

---

¹ Romersk sidestykke til Hera

² Romersk sidestykke til Zeus

Herefter var han ude af syne et kort øjeblik; så blev tæppet trukket fra, og han vendte tilbage som menneske, klog, retskaffen, trofast, human, rar og venlig, og tog vare på de store byer sammen med andre, havde myndighed og adlød på skift, sørgede for det offentlige ve og vel og var til slut et i enhver hen-seende politisk og socialt væsen.

Guderne forventede ikke at se ham i flere roller, men se, nu blev han omskabt til en af deres egen slags, en, der overgik menneskets natur og helt og holdent påberåbte sig et meget viist sind. O store Jupiter, sikke et syn for dem!... Så brød der et utroligt bifald løs, og de forhindrede den store skuespiller i at fortsætte. De bad Juno om at invitere ham uden maske op i gudernes loger og gøre ham til tilskuersnarere end skuespiller...

Jupiter gav efter for dem og indrømmede, hvad han selv langt tidligere havde besluttet at skænke mennesket vederlagsfrit. Altså blev mennesket kaldt tilbage fra scenen og sat ved Merkur³ blandt guderne og erklæret for vinder. Han modtog ikke bifaldråb, men undrende tavshed. Mennesket var helt blottet og viste for de u dødelige guder, at hans natur var beslægtet med deres... Jupiter blev så erklæret for og udnævnt til fader ikke blot til guderne, men også til mennesker...

Da guderne havde set mennesket og omfavnet deres broder, fandt de det uværdigt for ham at optræde på en scene og udøve teatrets berygtede kunst, og de kunne slet ikke holde op med at rose deres egen og deres faders lighed med ham. En for en undersøgte og efterså de menneskets mange skjulte hemmeligheder og fik mere fornøjelse af det end af synet af alle skuespillene... Der var virkelig et sind fuld af visdom, klogskab, kundskab, forstand, så frugtbart, at det af sig selv havde frembragt enestående ting.

Dets opfindelser er: byer og huse, brugen af urter, sten og metaller, angivelse af navne til alting, hvilket især blandt hans andre opfindelser har fået viise mænd til at undre sig. Dernæst - og ikke mindre vigtigt - var han med få bogstaver i stand til at omfatte den umådelige mangfoldighed i den menneskelige stemmes lyde. Med disse bogstaver var så mange læresætninger blevet skrevet og overleveret, inklusive selve religionen og kendskabet til og dyrkelsen af fader Jupiter og de andre broderguder. Denne ene ting, som ikke findes hos noget andet dyr end mennesket, viser dets tilhørsforhold til guderne.

Alle disse opfindelser ville ikke have været meget værd, hvis ikke der var blevet tilføjet som et skatkammer for alle ting og til sikker opbevaring af disse guddommelige rigdomme en erindring, et lager for alt, hvad vi har opregnet...

---

³ Romersk sidestykke til Hermes